

veer ten oosten van het veemarkt-emplacement de rivier bereikte ¹⁾).

Dit laatste plan gaf, ingevolge de reeds in 1916 door B. en W. – of B. alleen? – kenbaar gemaakte wenschen, groote uitbreiding aan de open bebouwing voor de beter gesitueerden, in aansluiting bij de parken Rozenburg en Honingen, met Plas en Kralingerhout in het noorden en meer naar de periferie, evenals langs de hoofdwegen, een bebouwing gelijk die aan den Bergsingel, dus voor den gegoeden middenstand. In het zuidoosten waren tuinvijken voor arbeiders gedacht, meer naar de rivier – ten zuiden van het Toepad – lag dan het emplacement voor slachthuis en veemarkt, omgeven door arbeiderswijken, met woongelegenheid voor een burgerbevolking en met ruimte voor neringdoenden aan de hoofdwegen. Een deel van het terrein werd hier ook gereserveerd voor een aftakking van de spoorbaan naar een nieuwe overbrugging van de Maas, terwijl langs het kanaal hier evenmin – zij het voorloopig alleen ten zuiden van 's-Gravenweg – de zwarte gordel van fabrieken zou ontbreken.

Als men de hierboven besproken plannen voor den Rechteroever bijeenlegt, dan mag men het resultaat eigenlijk niet aanduiden als het uitbreidingsplan voor dit meest be- teekenend deel van Rotterdam.

Na het, ondanks alle fouten, tòch belangrijke,forsch geschreven hoofdstuk dat met De Jongh wordt afgesloten, volgen in het boek der stadsontwikkeling niet anders dan losse notities, soms heel verdienstelijke krabbels; maar eerst in onzen tijd wordt een nieuw en zeker niet minder belangrijk hoofdstuk geopend, waarin de stof een meer evenwichtige behandeling vindt, waarin woon- en werkstad naar eigen eisch een plaats hebben en waarin geen toevallige grenzen van het heden zich stellen als scheidsmuren tegen een toekomst, die al zichtbaar wordt.

Sept. 1934.

1) Dit oostelijke kanaal, althans het gedeelte tusschen Rotte en Plas, was reeds in 1910 voorgesteld als onderdeel van het Bosch- en parkplan, omdat men aanvankelijk de voor de ophooging benodigde specie met bakken dacht aan te voeren. (Verzameling 1914 Volgn. 59 litt. b).